

Oriental Journal of Philology**ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY**

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**PHONOPOETIC CHARACTERISTICS OF SAMPLES OF FOLK ORAL CREATIVITY****Mahliyo O'rozboqova***Master's Student**Fergana State University**E-mail: mahliyotojinazarova011@gmail.com**Fergana, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE**

Key words: Lingvopoetics, folklore, assonance, gemination, onomatopoeia, emotional-expressive expressiveness.

Received: 15.04.26**Accepted:** 16.04.26**Published:** 17.04.26

Abstract: The article offers a systematic lingvopoetic investigation into the phonopoetic characteristics of samples of Uzbek folk oral creativity. It provides an in-depth analysis of the poetic mechanisms of phonetic-stylistic devices – alliteration, assonance, gemination, and onomatopoeia – in generating rhythm, musicality, emotional-expressive impact, and mnemonic function across folklore genres, including tongue twisters, proverbs, lullabies, and others. The study scientifically substantiates the central role of phonopoetics in shaping the aesthetic integrity of artistic texts and underscores the relevance of phonetic units as a priority direction in Uzbek linguistics.

XALQ OG'ZAKI IJODI NAMUNALARINING FONOPOETIK XUSUSIYATLARI**Mahliyo O'rozboqova***Farg'ona davlat universiteti magistranti**E-mail: mahliyotojinazarova011@gmail.com**Farg'ona, O'zbekiston***MAQOLA HAQIDA**

Kalit so'zlar: Lingvopoetika, folklor, assonans, geminatsiya, onomatopeya, emotsional-ekspressiv ta'sirchanlik.

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalarining fonopoetik xususiyatlarini lingvopoetik jihatdan tizimli tadqiq etiladi. Alliteratsiya, assonans, geminatsiya va onomatopeya kabi fonetik-stilistik vositalarning tez aytishlar, maqollar, allalar va boshqa folklor janrlarida ritm, musiqiy ohangdorlik, emotsional-ekspressiv ta'sirchanlik hamda mnemonik funksiyalarni

yaratishdagi poetik mexanizmlari chuqur tahlil qilinadi. Maqolada badiiy matnning estetik yaxlitligini shakllantirishda fonopoetikaning markaziy o‘rnini ilmiy asoslanib, o‘zbek tilshunosligida fonetik birliklarning lingvopoetik tadqiqi dolzarb yo‘nalish sifatida belgilanadi.

ФОНОПОЭТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОБРАЗЦОВ НАРОДНОГО УСТНОГО ТВОРЧЕСТВА

Махлиё Уразбакова

Магистрант Ферганского государственного университета

mahliyotojinazarova011@gmail.com

Фергана, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Лингвопоэтика, фольклор, ассонанс, геминация, ономапопея, эмоционально-экспрессивное воздействие.

Аннотация: Статья представляет собой системное лингвопоэтическое исследование фонопоэтических особенностей образцов узбекского устного народного творчества. В ней глубоко анализируются поэтические механизмы фонетико-стилистических средств – аллитерации, ассонанса, геминации и ономапопеи – в создании ритма, музыкальности, эмоционально-экспрессивного воздействия и мнемонической функции в жанрах фольклора (скороговорки, пословицы, колыбельные и др.). Работа научно обосновывает центральную роль фонопоэтики в формировании эстетической целостности художественного текста и подчёркивает актуальность изучения фонетических единиц как приоритетного направления узбекского языкознания.

Kirish. Lingvopoetika – filologiyaning poetik tilni o‘rganuvchi sohasi. Fonopoetika esa poetik matnning fonetik xususiyatlarini tadqiq etadi va fonostilistika bilan chegaradoshdir. Stilistika til uslublarini umumiy o‘rganadigan soha bo‘lsa, fonopoetika faqat badiiy matnga xos fonetik vositalarning poetik funksiyalariga e‘tibor qaratadi. Badiiy matnda so‘zning atash, emotsional-ekspressiv, aksiologik va kogofenik vazifalari fonetik darajada ham namoyon bo‘ladi. Tovush takrori, cho‘zilishi, qavatlanishi va intonatsion urg‘u orqali muallif mazmunni boyitib, o‘quvchida chuqur hissiy taassurot hosil qiladi va poetik ma’noning aktuallashishiga erishadi.

Shunday qilib, fonopoetika lingvopoetik tadqiqotning tovush darajasidagi asosiy yoʻnalishi sifatida badiiy matnning estetik va poetik maʼno hosil qilish mexanizmlarini oʻrganadi.

Asosiy qism. Fonetik birliklar nutqning eng kichik tarkibiy elementi boʻlishi bilan birga, nutq ritmini tartibga solish va uning musiqiy ohangini taʼminlashda asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Badiiy matnda tovushlarning takrori, choʻzilishi, qavatlanishi, intonatsion urgʻu va pauzalar orqali nafaqat mazmun ifodalanadi, balki emotsional-ritmik uygʻunlik hosil boʻlib, oʻquvchida chuqur akustik va hissiy taassurot uygʻotadi. Shu sababli fonetik birliklar fonopoetik tahlilning markaziy obyekti boʻlib, poetik maʼnoning aktualizatsiyasi va estetik samaradorlikni taʼminlashda muhim rol oʻynaydi. Koʻpincha badiiy asar tilini tahlil qilishda tadqiqotchilar, asosan, leksik, grammatik yoki morfemik xususiyatlarga eʼtibor qaratadi, fonetik vositalar esa koʻpincha chetda qolib ketadi. Buning sababi, ehtimol, fonetik birliklarning toʻgʻridan-toʻgʻri maʼno ifodalamasligi va shakl orqali mazmuni shakllantirishdagi yordamchi roli bilan bogʻliqdir. Biroq nutqning musiqiy oqimi, emotsional taʼsirchanligi va oʻquvchiga jozibadorlik kasb etishida fonetik vositalar hal qiluvchi oʻrin tutadi. Tovushlarning takrori, assonans, alliteratsiya, intonatsion urgʻu, pauza va ritmik tuzilish orqali badiiy matn nafaqat mazmuniy jihatdan, balki akustik va hissiy darajada ham chuqur taʼsir koʻrsatadi. Shu sababli badiiy nutqning lingvistik xususiyatlarini yaxlit oʻrganishda fonetik daraja boshqa til birliklari (leksik, morfemik, sintaktik) bilan teng darajada tadqiq etilishi zarur. Fonopoetika yoʻnalishi aynan shu boʻshliqni toʻldirishga xizmat qiladi va badiiy matnning estetik yaxlitligini taʼminlashda muhim oʻrin egallaydi. Til kishilik jamiyatida nafaqat aloqa vositasi, balki tinglovchida emotsional-estetik taassurot uygʻotuvchi kuchli vosita sifatida ham namoyon boʻladi. Nutq jarayonida kishilarga turli darajada taʼsir koʻrsatish imkoniyati aynan uning ichki ritmi, ohangi va tovush tuzilishida mujassam boʻladi. Nutqning badiiy taʼsirchanligini taʼminlashda fonetik birliklar (tovushlar, urgʻu, ohang, pauza va intonatsiya) muhim vazifalarni bajaradi. Badiiy matnda tovushlarning jilolanishi, ritmik uygʻunlik, emotsional ohang va toʻxtamlar orqali nafaqat mazmun ifodalanadi, balki oʻquvchi yoki tinglovchida chuqur hissiy-akustik aks-sado hosil qilinadi. Bugungi oʻzbek tilshunosligida fonopoetik xususiyatlarni, yaʼni tovushlarning poetik funksiyalari, urgʻu va ohangning estetik roli, pauza va intonatsiyaning badiiy vazifalari – leksik-semantik va grammatik darajalar bilan bir qatorda monografik va tizimli oʻrganish dolzarb va muhim masalalardan biri boʻlib qolmoqda. Ushbu yoʻnalishdagi tadqiqotlar badiiy matn tilining yaxlitligini taʼminlash va uning estetik taʼsirini toʻliq ochib berish uchun zarurdir. Oʻzbek tilshunosligida fonopoetik tadqiqotlar soʻnggi yillarda sezilarli darajada rivojlanib, badiiy matn tilining tovush darajasidagi poetik xususiyatlarini oʻrganish dolzarb yoʻnalishlardan biriga aylandi. Bu sohada muhim hissa qoʻshgan tadqiqotlar qatorida O.Tursunova, A.Haydarov va M.Gaziyeva ishlari alohida eʼtiborga loyiqdir.

Badiiy matnda tovushlar ko‘pincha uslubiy maqsadda ishlatiladi. Bu holatda tovush o‘zining birlamchi vazifasi – ma’no farqlashdan tashqari, qo‘shimcha (ikkilamchi) funktsiya – stilistik vosita sifatida ham xizmat qiladi. Ayniqsa, she’riy matnlarda tovushdan foydalanish o‘ziga xos talablar asosida amalga oshiriladi: mazmun va mantiqiy izchillik saqlanishi bilan bir qatorda yuqori hissiy to‘yinganlik, musiqiy ohangdorlik, ritmik uyg‘unlik va jozibadorlik talab etiladi. Natijada tovushlar she’rda nafaqat mazmuni yetkazish, balki o‘quvchida chuqur emotsional-estetik taassurot hosil qilish vositasi sifatida ishlaydi. Shu jihatdan qaraganda, xalq og‘zaki ijodida qo‘llanilgan fonetik birliklarning poetik ko‘lamini o‘rganish muhim hisoblanadi. Folklor namunalari matnida qo‘llanilgan fonopoetik vositalar shoir ijodining o‘ziga xos badiiy-lisoniy imkoniyatlarini yanada kengayishiga xizmat qilgan.

Alliteratsiya fonetik takrorlanishning eng keng tarqalgan shakli bo‘lib, bir satr, band yoki gap ichida bir xil yoki o‘xshash tovushlarning (ko‘pincha undosh tovushlarning) boshida yoki urg‘uli bo‘g‘inlarda takrorlanishidir. U she’rga ritm, musiqiy ohang, yodda qolish qulayligi va emotsional ta’sirchanlik beradi, shuning uchun fonopoetik vositalar ichida eng faol va eng ko‘p qo‘llaniladigan turi hisoblanadi. Xalq og‘zaki ijodi namunalarida alliteratsiya faol ishlatilib, tovush simmetriyasi orqali poetik ma’noning kuchayishi, nutqning akustik-estetik samaradorligi va matnning musiqiy yaxlitligini ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Shunday qilib, alliteratsiya nafaqat she’riy, balki nasriy va publitsistik matnlarda ham nutqning jozibadorligini oshiruvchi samarali lingvopoetik vosita sifatida qaraladi. Ayniqsa, tez aytishlarda alliteratsiyani ko‘p kuzatamiz. Tez aytishlar o‘zbek xalq og‘zaki ijodining alohida janri bo‘lib, nutq tovushlari alliteratsiyasiga (tovush takrorlanishiga) asoslangan folklor shaklidir. Bu janrda o‘xshash tovushli so‘zlar yoki so‘z birikmalari bir nafasda shiddatli va tez aytiladi. Natijada talaffuzda chalg‘ish yoki tutilish yuz berib, ma’no o‘zgarishi sodir bo‘ladi va bu o‘zgarish hazil-mutoyiba hosil qilishning asosiy mexanizmi hisoblanadi. Masalan,

Namanganda usta Musa puch pistafurush bor ekan. O‘sha usta Musa puch pistafurushning oltmish uch pud puch pistasi bor ekan. Oltmish uch pud puch pistasi bo‘lsa ham, o‘sha usta Musa puch pistafurush, oltmish uch pud puch pistasi bo‘lmasa ham, o‘sha usta Musa puch pistafurush.

Ushbu tez aytish o‘zbek xalq og‘zaki ijodining klassik namunasi bo‘lib, alliteratsiya (bir xil tovushlarning takrorlanishi) orqali ritmik va talaffuziy chalg‘ish hosil qiladi. Lingvopoetik nuqtai nazardan tahlil qilganda, asosiy e’tibor “p” undosh tovushining dominant takrorlanishiga qaratiladi: “puch pistafurush”, “puch pistasi”, “pud puch pistasi” kabi birikmalarda “p” tovushining ketma-ketligi (alliterativ qator) nutqning musiqiy ohangini kuchaytirib, tez talaffuzda chalg‘ish va kulgili effekt yaratadi. Bu takrorlanish tovush simmetriyasini ta’minlab, tez aytishning fonetik poetik asosini tashkil etadi – ya’ni tovushlar nafaqat ma’no farqlash, balki estetik ta’sir va yodda qolishni oshirish vositasi sifatida ishlaydi. Shu bilan birga, “m” va “u”

tovushlari (masalan, “Musa”, “puch”) ikkinchi darajali alliteratsiya hosil qilib, matnning umumiy ritmik yaxlitligini ta’minlaydi. Natijada, tez aytish lingvopoetikaning fonopoetik darajasida nutq tovushlarining poetik aktualizatsiyasi va folkloriy kulgili effektini ta’minlovchi vosita sifatida qaraladi, bu o‘zbek og‘zaki ijodida til o‘yinlarining muhim mexanizmidir. Yoki ushbu tez aytishni tahlil qilaylik:

Chustda usta Tursunmatning uchta tustovug‘i bor. O‘sha uchta tustovuq Chustdagi usta Tursunmatning uchta tustovug‘imi yoki o‘sha Chustdagi usta Tursunmatning uchta tustovug‘imi?

Ushbu tez aytish, asosan, “t” undosh tovushining dominant alliteratsiyasiga asoslangan bo‘lib, tovush takrorlanishi nutqning ritmik-musical ohangini kuchaytiradi va tez talaffuzda chalg‘ish hosil qiladi. “Tursunmat”, “tustovug‘i”, “tustovuq”, “tustovug‘imi”, “tustodagi”, “tustovug‘imi” kabi birikmalarda “t” tovushining ketma-ketligi (jami 25 marta) fonetik simmetriya yaratib, nutqqa o‘tkir va tezlik talab etuvchi dinamika beradi, natijada talaffuzda tutilish yoki aralashish yuz berib, kulgili effekt hosil bo‘ladi. Qo‘shimcha ravishda, “ch” tovushining takrorlanishi (“Chustda”, “Chustdagi”, “chustdagi”) ikkinchi darajali alliteratsiya yaratib, matnning umumiy ritmik yaxlitligini mustahkamlaydi va joy nomining (Chust) ta’kidlanishiga yordam beradi. Lingvopoetik nuqtai nazardan, bu tez aytish fonopoetik vositalar orqali nutq o‘yinini ta’minlaydi: tovush takrorlanishi nafaqat yodda qolishni osonlashtiradi, balki folkloriy hazil va emotsional ta’sirni kuchaytirib, o‘zbek og‘zaki ijodining akustik-estetik xususiyatlarini yaqqol namoyon etadi. Natijada, tez aytish fonetik poetik asosida ma’no o‘zgarishi va kulgili effekt yaratishning yorqin mexanizmi sifatida qaraladi va tilshunoslikda nutq tovushlarining poetik aktualizatsiyasi o‘rganish uchun qimmatli namuna bo‘lib xizmat qiladi.

Alliteratsiyani xalq maqollarida ham uchratishimiz mumkin. Masalan,

Yaxshiga yondosh, yomondan qoch.

Yaxshi bilan yursang, yetarsan murodga,

Yomon bilan yursang, qolarsan uyatga.

Vataning tinch – sen tinch.

Yolqitsa ham yog‘ yaxshi, yondirsa ham yoz yaxshi

kabi maqollarda aynan undosh tovushlar alliteratsiyasi vujudga kelganligini ko‘rishimiz mumkin.

Shuningdek, xalq og‘zaki ijodi namunalarining fonetik xususiyatlarini o‘rganish jarayonida assonans hodisasiga ham duch kelamiz. Assonans o‘zbek tilshunosligida fonetik stilistika va she’riy nutq tovushlari uyg‘unligi (tovushlar estetikasi) doirasida o‘rganiladigan muhim hodisa hisoblanadi. U she’riy matnda (yoki badiiy nutqda) unli tovushlarning (vokallarning) takrorlanishi orqali yuzaga keladigan ohangdoshlik, ohangdorlik va musiqiy jozibani ifodalaydi. Xalq og‘zaki

ijodining bir qancha janrlari namunalarida assonansning o‘rinli qo‘llanilganligini ko‘rishimiz mumkin. Masalan,

Alla-yo,
Alla,
Oppoq qizim, alla,
Qaymoq qizim, alla,
Go‘zal qizim, alla,
Asal qizim, alla,
Oqcha qizim, alla,
Zog‘cha qizim, alla,
Sanam qizim, alla,
Tamtam qizim, alla,
Erka qizim, alla,
Serka qizim, alla,
Alla-yo alla.
Yotsin qizim, alla,
Shirin uxlab, alla,
Qotsin qizim, alla,
Alla-yo alla.

Yuqorida keltirilgan alla namunasida “a” unlisining 50 marotaba va “o” unlisining 15 marotaba takrorlanishi assonansni yuzaga chiqargan. Quyidagi misollarda ham assonansni kuzatishimiz mumkin:

San bir yillik,
Man ming yillik.
Kiya-kiya to‘zdiraylik,
Dugonalarimdan o‘zdiraylik.
Yoqasi moyli bo‘lsin,
Etagi loyli bo‘lsin.
Mayli bir yilda to‘zsin,
O‘zi-chi, ming yil kulsin.

O...shugina, shugina,
Munchagina, tunchagina,
Kunchagina, shunchagina,
Yashnab turgan g‘unchagina.

Ha, do'rsa-do'rsa, do'rsa...

Otasi bozorga borsa,

Go'sht-u birinch keltirsa,

Onasi pazanda bo'lsa,

Bolasi xo'randa bo'lsa...

Keltirilgan misollar shuni ko'rsatadiki, xalq og'zaki ijodi, xususan, o'zbek folklorida assonans va alliteratsiya muhim stilistik vositalar hisoblanadi. Assonans – bu so'zlardagi unli tovushlarning takrorlanishi bo'lib, matnga ritm va emotsional ta'sir beradi, alliteratsiya esa undosh tovushlarning so'z boshida yoki ichida takrorlanishi orqali musiqiy effekt yaratadi. Bu vositalar og'zaki an'analarda, she'riyatda, maqollarda va bolalar o'yinlarida keng qo'llaniladi, chunki ular nutqni esda qolarli va jozibali qiladi.

Xalq og'zaki ijodida assonans va alliteratsiya asosan ritm va garmoniya yaratish uchun ishlatiladi. Masalan, o'zbek folklorida fonetik takrorlanishlar (shu jumladan, alliteratsiya va assonans) badiiy va estetik funksiyalarni bajaradi, baxshilar ijrosida emotsional ta'sirni kuchaytiradi. Ular matnni musiqiy qiladi, eshituvchining e'tiborini jalb etadi va og'zaki an'analarda ma'lumotni saqlashga yordam beradi. Bolalar og'zaki ijodida, masalan, tez aytishlarda alliteratsiya nutq rivoji va fonetik murakkablikni oshirish uchun qo'llaniladi. Maqollar va ertaklarda esa ular qisqalik va o'tkirlik beradi.

Badiiy matnda emotsional-ekspressivlikni ta'minlashda onomatopeyalar ham muhim rol o'ynaydi[1;B. 40]. "Onomatopeya – poetik nutqda she'r yoki prozadagi tovush hodisalariga badiiy taqlid qilish usuli"[2;B. 15] dir. Tovushga taqlid so'zlarni o'rganishga urinishlar qadimgi grek stoiklari maktabiga oid bo'lib, ular tovush va mazmun aloqadorligini tovushga taqlid (inson faoliyati natijasidagi tovushlar) asosida tushuntiradilar. Shunga ko'ra, xalq og'zaki ijodi namunalari ham so'zlar turli ma'no nozikliklari bilan ifodalangan bo'lib, tasvir go'yo ovoz bilan chizilayotganday tushuniladi:

Qoch, qoch, babasi,

Keldi egasi,

Ota-onang gapirishsa,

Qichqirishsa, yana qo'rqma!

Opalaring, akalaring

Baqirishsa, yana qo'rqma!

Olapar it akillasa,

Qo'rqib qolma!

Mosh mushuk xirillasa,

Qo‘rqib qolma!
Yaltoq hangsher hangillasa,
Tag‘in qo‘rqma!
Birov baland ovoz solsa,
Chaqirib qolsa,
Tag‘in qo‘rqma!

Marosim folkloriga oid bo‘lgan ushbu parchada “olapar it akillasa”, “mosh mushuk xirillasa”, “yaltoq hangsher hangillasa” kabi tasvirlar aynan tovushlarning ta‘sir doirasini ko‘rsatadi.

Geminatsiya samarador fonetik hodisa hisoblanib, asosan, tovushlarni qavatlantirish, ya‘ni normal holatda bir tovush bilan talaffuz etiladigan o‘rinda tovushni birdan ortiq qo‘llash va yozuvda ham shunday ifoda etishga asoslangan fonetik usuldir[1;B. 39]. Adham Abdullayev bu hodisaga nisbatan “undoshlarni qavatlash” atamasini ishlatgan[3;B. 18]. Geminatsiya ilmiy manbalarda ketma-ket kelgan aynan bir tipdagi undoshlar deb izohlanadi. Shuningdek, geminatsiya har qanday qo‘shundoshlilik emas, balki, etimologik jihatdan bir undoshni, ma‘lum maqsadda ikkilantirish usuli sifatida baholanadi. “Geminatsiya poetik nutqda ma‘lum poetik vazifani bajarish, ma‘noni kuchaytirish, tinglovchiga ta‘sir o‘tkazish uchun muayyan maqsadda ifodalanadi”[2;B. 13].

Xalq og‘zaki ijodida geminatsiya hodisasidan uslubiy vosita sifatida foydalaniladi va bu hodisa nutqda ta‘sirchanlik, bo‘yoqdorlikni oshirishga xizmat qiladi:

To‘y ataman deb elga berdi ovvoza,
O‘tgan oyda kunji berdi juvoza,
Barakallo, Odilbekni to‘yina.
Orqa yona gashir-piyoz aktirgan,
Xirmon joyda oltin qovoq diktirgan,
Barakallo, Odilbekni to‘yina.

Xorazm xalqiga mansub ushbu namunada “ovvoza” so‘zida “v” tovushining orttirilishi so‘zlovchining individual uslubiga bog‘liq. Sinxron jihatdan olib qaraganda, bir undoshning ikkilantirib ifoda ettirilishi aynan geminatsiyadir, bu hodisa muallifning ruhiy kayfiyati, his-tuyg‘ulari va atrofga munosabatini aniqroq ifodalab bermoqda. Shuningdek, so‘zlovchi va tinglovchi orasidagi ruhiy, hissiy ta‘sirchanlikni ko‘rsatadi.

Xulosa. xalq og‘zaki ijodida fonetik takrorlar lingvopoetik tizimning markaziy va ko‘p funksiyali unsuri sanaladi. Ular matnning fonik qurilishini tartibga solib, uning ichki ritmik-struktur yaxlitligini ta‘minlaydi. Tovush birliklarining muayyan tartibda takrorlanishi badiiy nutqqa musiqiylik, ohangdorlik va kompozitsion uyg‘unlik baxsh etadi, natijada matnning estetik

qiymati ortadi. Bundan tashqari, fonetik takrorlar semantik qatlam bilan o‘zaro aloqaga kirishib, ma’no va tovush o‘rtasida fonosemantik uyg‘unlik hosil qiladi. Bu jarayon obrazlilikni kuchaytiradi, emotsional-ekspressiv ta’sirni chuqurlashtiradi hamda tinglovchi ongida muayyan tasavvur va ruhiy holatni shakllantiradi. Shunday qilib, fonetik takrorlar nafaqat shakliy vosita, balki mazmuni intensivikasiya qiluvchi poetik mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi. Og‘zaki an’ana doirasida esa fonetik takrorlar kognitiv va mnemonik funksiyani ham bajaradi. Ritmik va takroriy tuzilma matnni eslab qolish, qayta tiklash va og‘zaki tarzda uzatishni yengillashtiradi. Bu esa folklor namunalarning tarixiy barqarorligi hamda avlodlar o‘rtasidagi madaniy uzviylikni ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Qo‘ldosheva D. Furqat g‘azallarining lingvopoetik tadqiqi: Filol. f. b. falsafa dokt. diss. – Farg‘ona, 2023. – 136 b.
2. Турсунова О. Ўзбек тили фонетик бирликларининг поэтик имкониятлари: Фил.фанл.б.фалсафа докт. ...дисс.автореф. – Фарғона, 2019. – Б.53.
3. Абдуллаев А. Ўзбек тилида экспрессивликнинг ифодаланиши. – Тошкент: Фан. 1983. – Б.86.
4. Мирзаев И. Шеъринг матнини лингвопоэтик талқин қилиш муаммолари. – Тошкент, 1992. –132 б.
5. Йўлдошев М. Бадиий матннинг лингвопоэтик тадқиқи. Филол.фан. док. ... дисс.автореф. – Т., 2009. – 70 б.
6. Йўлдошев М. Бадиий матн ва унинг лингвопоэтик таҳлили асослари. – Тошкент, 2007. – 152 б.
7. Дониёров Х., Мирзаев С. Сўз санъати. –Тошкент, 1962. –115 б.
8. Дониёров Х., Йўлдошев Б. Адабий тил ва бадиий стиль. –Тошкент, 1998; -207 б.